

Спеціалізованій вченій раді
Д 26.062.16 Національного
авіаційного університету за адресою:
03068, м. Київ, просп. Любомира Гузара, 1

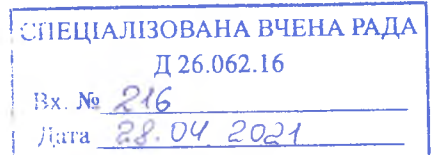
ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора
Логвиненка Бориса Олексійовича на дисертацію Муляр Галини
Володимирівни «Адміністративно-правове забезпечення реалізації права
на охорону здоров'я», поданої на здобуття наукового ступеня доктора
юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес,
фінансове право, інформаційне право

Ступінь актуальності обраної теми. Сферу охорону здоров'я в Україні сьогодні можна віднести до найбільш проблемних і таких що потребують невідкладної модернізації. Серед негативних чинників можна назвати надзвичайно складну військово-політичну ситуацію, високий рівень смертності працездатних людей, екологічні чинники, неоднакові можливості отримати належне медичне обслуговування, пандемію COVID-19, недостатнє фінансування медичної сфери. У ситуації, що склалася багато першопричин, проте найвагомішою з них є невідповідність національної системи охорони здоров'я України вимогам сьогодення. Поточний стан медичної реформи не дозволяє стверджувати про істотне покращення забезпечення права на охорону здоров'я. Натомість, цілком очевидним є те, що засади медичного обслуговування населення України потребують докорінного перегляду.

Саме з цією метою Г.В. Муляр спрямувала свою роботу на дослідження концептуальних уявлень та розробку авторської парадигми адміністративно-правового забезпечення реалізації права на охорону здоров'я, а також визначення перспектив його подальшого розвитку.

Розв'язання нагальних проблем у сфері охорони здоров'я має невідкладне і стратегічне значення для сталого розвитку нашої держави. Крім того, утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави, а отже і право на охорону здоров'я потребує належного адміністративно-правового забезпечення відповідними суб'єктами.

Право на охорону здоров'я досліджувалось багатьма вченими з позицій різних галузей права. Водночас, акцент у таких працях робився на окремих його складових, або на розгляді права на охорону як унітарної категорії.

Поряд із цим, наукових праць, де проблема адміністративно-правового забезпечення реалізації права на охорону здоров'я досліджується комплексно, майже не існує. З огляду на вказане, дисертаційна робота Муляр Галини Володимирівни на тему: «Адміністративно-правове забезпечення реалізації права на охорону здоров'я» є своєчасною та актуальною.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Робота має вагоме теоретичне підґрунтя, сформоване працями вітчизняних учених з питань охорони здоров'я.

Досягненню наукової об'єктивності результатів дослідження сприяло використання Г.В. Муляр сукупності загальнонаукових і спеціально-правових методів наукового пізнання, практичне застосування у відповідності до особливостей предмета наукового пошуку, дало змогу отримати науково обґрунтовані висновки. Також були дотримані вимоги формальної логіки щодо послідовності, визначеності, несуперечності й обґрунтованості власних суджень під час формулювання висновків і пропозицій відповідно до мети та завдань дослідження.

Структура дослідження також виглядає логічною та обґрунтованою. Авторка виокремлює п'ять розділів дисертації, які у своїй сукупності утворюють комплексну монографічну роботу.

Так, перший розділ роботи присвячений теоретико-методологічним підходам до забезпечення реалізації права на охорону здоров'я в Україні та складається з трьох підрозділів. У підрозділі 1.1 розкриваються науково-методологічні підходи до вирішення проблем, пов'язаних із правовим забезпеченням реалізації права на охорону здоров'я. Підрозділ 1.2 висвітлює генезис адміністративно-правового забезпечення реалізації права на охорону здоров'я, а саме становлення адміністративно-правового забезпечення реалізації права на охорону здоров'я від моменту утворення і до сьогодні. У

наступному підрозділі дослідження (1.3) розглядаються принципи та функції адміністративно-правового забезпечення реалізації права на охорону здоров'я. Зокрема, Г.В. Муляр запропоновано різноманітні підходи до визначення принципів у сфері охорони здоров'я, що дозволило класифікувати та сформулювати авторський підхід до їх визначення.

Другий розділ дисертації складається з трьох підрозділів та розкриває моделі, умови і напрями забезпечення реалізації права на охорону здоров'я». У підрозділі 2.1 приділено увагу конституційним засадам реалізації права людини на охорону здоров'я та умовам їх адміністративно-правового забезпечення. При цьому вказані категорії розглянуто в логічному поєднанні, де основоположними визначаються конституційні положення, тоді як норми адміністративного права забезпечують можливість їх ефективної реалізації. У змісті підрозділу 2.2 авторкою розглянуто основні наукові підходи до типологізації моделей у сфері охорони здоров'я. Підрозділ 2.3 містить основні напрями забезпечення реалізації права на охорону здоров'я, засновані на уявленні про зміст досліджуваного права.

Третій розділ роботи є найбільш об'ємним (включає п'ять підрозділів) та присвячений дослідженню суб'єктів забезпечення реалізації права на охорону здоров'я та складається з п'яти підрозділів. У підрозділі 3.1 вдало визначено основних суб'єктів у системі органів законодавчої влади, які забезпечують реалізацію права на охорону здоров'я, вказано на недоліки в їх діяльності й обґрунтовано потребу в перегляді механізму організаційно-управлінської діяльності цих органів, їх координації та взаємодії між собою. Зміст підрозділу 3.2 розкриває повноваження Президента України як гаранта забезпечення основоположних прав громадян, а також органів виконавчої влади, які безпосередньо забезпечують реалізацію державної політики у сфері охорони здоров'я. Роль органів місцевого самоврядування в забезпеченні реалізації права на охорону здоров'я висвітлена у підрозділі 3.3. У наступному підрозділі (3.4) охарактеризована роль судів та органів прокуратури у забезпеченні реалізації права на охорону здоров'я. Серед іншого, підкреслено, що метою їх

діяльності є усунення перешкод для реалізації наданого законодавством права, поновлення порушених прав через застосування заходів державного примусу та притягнення до відповідальності винних осіб. Підрозділі 3.5 висвітлює вплив громадських об'єднань та інших суб'єктів на забезпечення реалізації права на охорону здоров'я на загальнодержавному, регіональному та локальному рівнях.

У четвертому розділі розкрито засоби адміністративно-правового забезпечення реалізації права на охорону здоров'я, органічно поділені на чотири підрозділи. Підрозділ 4.1 аналізує ліцензування, акредитацію медичних закладів та атестацію медичних працівників як засоби забезпечення реалізації права на охорону здоров'я. У підрозділі 4.2 встановлено, що основними об'єктами стандартизації в охороні здоров'я є права й обов'язки населення та медичних працівників, медична інформація і звітність, управління та організація охорони здоров'я, кадри, освіта, лікарські засоби, медичні послуги тощо. Форми та методи адміністративно-правового забезпечення реалізації права на охорону здоров'я розкриваються у підрозділі 4.3 роботи. Наступний підрозділ (4.4) представляє аналіз наукових праць, на підставі якого Г.В. Муляр визначено напрями вдосконалення адміністративної відповідальності у сфері охорони здоров'я.

Останній розділ дослідження складається з двох підрозділів та розкриває напрями удосконалення адміністративно-правового забезпечення реалізації права на охорону здоров'я. У підрозділі 5.1 досліджено міжнародно-правові акти, що регулюють реалізацію права на охорону здоров'я, а також світові рейтинги, які дали можливість виділити країни – лідери за якістю та повнотою забезпечення реалізації права на охорону здоров'я. Підрозділ 5.2 визначає перспективи розвитку адміністративно-правового забезпечення реалізації права на охорону здоров'я шляхом їх поділу за критерієм спрямування на вирішення проблем реалізації індивідуального та громадського здоров'я, що вбачається цілком вдалим та зручним для сприйняття авторських пропозицій.

У результаті дослідження авторка доходить низки аргументованих висновків, основним з яких твердження, що реалізація права на охорону

здоров'я забезпечується не лише наявністю конституційної основи у вигляді відповідної (них) норми (норм), а й комплексом нормативно-правових актів адміністративно-правового характеру. За підсумками роботи Г.В. Муляр подає низку обґрунтованих пропозицій, які виглядають абсолютно конкретними та слухними до впровадження у національне законодавство. Зокрема, доречною виглядає пропозиція щодо удосконалення контрольних функцій Державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками.

Висновки авторки за компоюванням та безпосереднім змістом відповідають завданням дослідження і підтверджені авторською позицією у відповідних підрозділах роботи. Таким чином, можна констатувати наявність у роботі логічного зв'язку між завданнями, відповідними підрозділами та висновками. Крім того, положення наукової новизни дисертаційного дослідження належним чином співвідносяться із загальними висновками.

Достовірність і новизна наукових положень. Достовірність отриманих Г.В. Муляр результатів забезпечується використанням широкого переліку використаних джерел, що складається із 758 найменувань. Крім того, інформаційною та емпіричною основою дослідження стали рейтингові списки міжнародних організацій у сфері охорони здоров'я, статистичні звіти, судова практика Європейського суду з прав людини, політико-правова публіцистика, аналітичні матеріали, результати опитувань, довідкові видання та Інтернет-ресурси.

Новизна роботи забезпечується розробкою низки наукових положень, запропонованих уперше, тих, які були удосконалені дисертанткою, та таких, які набули подальшого розвитку. Серед положень новизни варто акцентувати увагу на авторській типологізації моделей забезпечення реалізації права на охорону здоров'я, відповідно до якої виокремлено базову, опціональну й абсолютну моделі, наведено їх переваги та недоліки.

Так само уперше вказано на необхідність уведення інституту омбудсмена з охорони здоров'я, тобто посадової особи, на яку Кабінетом Міністрів України

покладено виконання завдань із захисту прав людини у сфері охорони здоров'я, з конкретизацією порядку його функціонування.

Вперше обгрунтовано доцільність створення Національної технічної консультативної групи з питань імунізації та ухвалення Закону України «Про затвердження Загальнодержавної програми імунoproфілактики та захисту населення від інфекційних хвороб на 2021–2027 роки».

Серед положень наукової новизни на рівні удосконалення, Г.В. Муляр обгрунтовано підходить до оптимізації повноважень Міністерства охорони здоров'я України та їх класифікації за наступними критеріями: залежно від сфери реалізації повноважень; залежно від функцій, на реалізацію яких спрямовано повноваження; залежно від змісту повноважень; залежно від взаємодії з іншими суб'єктами медичної галузі.

Слушною та актуальною виглядає пропозиція щодо удосконалення поняття адміністративного проступку у сфері охорони здоров'я як суспільно шкідливого, протиправного, винного (умисного або необережного) діяння, яке посягає на індивідуальне та/або громадське здоров'я і за яке чинним законодавством передбачено адміністративну відповідальність.

Важливими є також висновки до роботи, що стали основою для подальших наукових розвідок. Такими варто вважати пропозиції щодо: а) визначення критеріїв відбору громадських об'єднань (організацій) з їх подальшим включенням до переліку суб'єктів здійснення контролю за якістю медичної допомоги; б) ухвалення Закону України «Про децентралізацію системи охорони здоров'я в Україні»; в) розробки й ухвалення Медичного кодексу України як базового кодифікованого законодавчого акта тощо.

Виходячи з викладеного, винесені на захист наукові положення є достовірними та мають високий рівень наукової новизни.

Повнота викладу положень і висновків дисертації в опублікованих працях. Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в роботі, достатньо повно викладені в опублікованих дисертанткою наукових працях. Основні теоретичні висновки й практичні рекомендації, що містяться у

дисертації, викладені у одній одноосібній монографії, одній колективній монографії, двадцяти статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України, серед яких вісімнадцять представлени журналами включеними до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus International (Республіка Польща), одній статті у науковому періодичному виданні іншої держави, яка індексується в міжнародній наукометричній базі даних Scopus та п'ятнадцяти тезах наукових повідомлень на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях. У списку використаних джерел наявні посилання на власні публікації Г.В. Муляр, а публікаційний період охоплює 2017 – 2020 роки, що дає змогу впевнитись у зваженій та ґрунтовній роботі над темою.

Практична і теоретична значущість результатів дисертаційного дослідження. У роботі Г.В. Муляр зроблено важливі для сучасної науки адміністративного права теоретичні висновки і практичні рекомендації. Вони можуть бути використані у правотворчій і правозастосовній діяльності, а також в освітньому процесі та науково-дослідній сфері. Практичне значення результатів дослідження підтверджується відповідними актами впровадження, також внесеними як додатки до дисертаційної роботи.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Загалом позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Г.В. Муляр «Адміністративно-правове забезпечення реалізації права на охорону здоров'я» потрібно наголосити, що окремі положення роботи є дискусійними та потребують додаткової аргументації.

1. У підрозділі 3.1 дисертації «Верховна Рада України та Уповноважений Верховної Ради України з прав людини як суб'єкти забезпечення реалізації права на охорону здоров'я» авторка пропонує впровадити посаду спеціалізованого Омбудсмена з охорони здоров'я з чим загалом можна погодитись. Утім далі по тексту зазначається, що омбудсмен з охорони здоров'я стане посадовою особою, на яку Кабінетом Міністрів України покладатиметься виконання завдань із захисту прав у сфері охорони здоров'я. Зауважимо, що такий підхід здобувачки потребує додаткової аргументації, адже

найчастіше інститут омбудсмена пов'язаний із діяльністю парламенту або голови держави.

2. У п'ятому висновку до розділу 3 (сторінка 281 дисертації) дисертантка визначає громадський контроль у сфері охорони здоров'я як діяльність окремих громадян та громадських організацій зі здійснення нагляду за дотриманням законності в діяльності органів управління та закладів охорони здоров'я, розробки пропозицій з покращення надання медичних послуг. Виникає питання, яким чином громадяни будуть здійснювати контрольні функції у питанні покращення медичних послуг, зважаючи на те, що медична діяльність потребує спеціальних знань?

3. Розглядаючи у підрозділі 4.3 дослідження «Форми та методи адміністративно-правового забезпечення реалізації права на охорону здоров'я», авторка розглядає методи у призмі їх класичного поділу на переконання і примус. Водночас адміністративно-правове забезпечення реалізації права на охорону здоров'я потребує застосування спеціальних методів, які не згадуються у змісті підрозділу. У зв'язку з цим цікаво дізнатися думку здобувачки про сутність таких методів та приклади їх застосування.

4. У своїй дисертації Г.В. Муляр вказує на доцільність розробки і прийняття Медичного кодексу України як базового кодифікованого законодавчого акта, що об'єднує у своєму змісті ключові інститути медичного права. Однак така пропозиція не підкріплена авторськими умовиводами щодо структури і змісту цього кодифікованого акта, що не дає можливості об'єктивно стверджувати про доцільність чи недоцільність його прийняття.

5. На сторінці 416 дослідження авторка констатує, що сьогодні у світі не існує єдиної досконалої, стійкої та раціональної системи охорони здоров'я. Виникає питання: як тоді можна пояснити результати щорічного рейтингу ефективності систем охорони здоров'я (Агентство Bloomberg), відповідно до якого визнаються кращі та гірші у забезпеченні права на охорону здоров'я держави?

Утім викладені зауваження не є критичними, носять характер побажань та суттєво не впливають на загальне позитивне враження від рецензованого дисертаційного дослідження Г.В. Муляр.

Оцінка оформлення дисертації та змісту автореферату. Автореферат дисертації належним чином відповідає змісту дисертації, відображає її основні положення та отримані результати дослідження. Дисертаційна робота та автореферат написані науковою мовою та оформлені відповідно до вимог, встановлених МОН України до робіт такого рівня.

Висновок щодо рецензованого дослідження.

Викладене дає підстави зробити висновок, що дисертація Г.В. Муляр на тему «Адміністративно-правове забезпечення реалізації права на охорону здоров'я» є завершеною самостійною творчою науковою працею, що відповідає вимогам МОН України до дисертацій, поданих на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук, а також п. п. 9, 10, 12-13 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567. Авторка дисертації – Муляр Галина Володимирівна на підставі прилюдного захисту заслуговує на присудження наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

**професор кафедри
адміністративного права, процесу
та адміністративної діяльності
факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності
доктор юридичних наук, професор**

Борис ЛОГВИНЕНКО

Підпис засвідчую:

**Т.в.о. першого проректора
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор
Заслужений діяч науки і техніки України**

Олександр ЮНІН